

Nr 5.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m.; given Stockholms slott den 2 januari 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlatande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 januari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow, följande:

Jag anhåller nu att inför Kungl. Maj:t få framlägga förslag i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1924—1925. Därvid skall jag tillåta mig att till en början lämna en kortfattad redogörelse för vad tidigare i sådant avseende från statens sida åtgjorts.

Med anledning av den efter världskrigsutbrottet inträffade prisstegringen beviljade 1916 års riksdag krigstidshjälp till vissa statens befattningshavare, som tillika voro familjeförsörjare. Från och med år 1917 infördes vid sidan av krigstidshjälpen även ett krigstidstillägg, utgående för nämnda år med

Historik.

ett till viss procent å de kontanta avlöningsförmånerna beräknat, nedåt och uppåt begränsat belopp. För år 1918 utgick krigstidstillägget med dels viss s. k. grundplåt, dels procentuellt tillägg.

Från och med år 1919 hava ifrågavarande tillägg till statens befattningshavare under benämning dyrtidstillägg utgått efter ett annat system än tidigare, i det att enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens sistnämnda år fattade beslut systemet med för varje år bestämda, fasta tillägg övergivits och ett system med glidande skala införts. Detta system äsyftade dyrtidstilläggets reglerande periodvis och automatiskt efter levnadskostnadernas växlingar. Dyrtidstillägget ställdes nämligen i förhållande till ett levnadskostnaderna följande s. k. grundtal, vilket tillämpades oreducerat för avlöningsbelopp intill en given gräns men för överskjutande avlöningsbelopp nedsattes på visst sätt.

Till 1920 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg, i huvudsak grundat på 1919 års bestämmelser i ämnet men innebärande vissa förbättringar av dyrtidstilläggen. Ytterligare höjningar vidtogos av riksdagen. Riksdagens beslut gick i huvudsak ut på dels en minskning av skillnaden mellan talet för levnadskostnadsökningen och grundtalet, dels ock en förbättring av familjeförsörjarnas ställning genom utsträckning av rätten att beräkna dyrtidstillägg efter oreducerat grundtal.

Vidare antog 1920 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag bestämmelser med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Dessa bestämmelser äsyftade att för nämnda verk, för vilka genomförts löne-reglering för tiden från och med den 1 juli 1920, i stort sett neutralisera verkan av att sagda löne-reglering normerats efter en högre prisnivå än den, efter vilken lönerna vid oreglerade verk — inberäknat tillfällig löneförbättring — fastställdes.

I fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare vid domänverket, som erhållit provisorisk löne-reglering från och med år 1921, antog slutligen 1920 års riksdag särskilda bestämmelser, vilande på enahanda grunder som de för kommunikationsverken fastställda.

Den reduktion av dyrtidstilläggen för affärsverken, som i förut angivet syfte vidtogos av 1920 års riksdag, åstadkoms på sådant sätt, att dels grundtalet bestämdes till 16 enheter lägre belopp än för övriga verk, dels ock det belopp, på vilket dyrtidstillägg fick beräknas, begränsades till 85 procent av avlöningen.

Beträffande dyrtidstilläggsfrågans behandling vid 1921 års riksdag får jag erinra, att Kungl. Maj:t i proposition den 18 mars 1921, nr 326, förelade riksdagen förslag till kungörelse i ämnet, i vilken bestämmelser sammanförts såväl för de nyreglerade som för de oreglerade verken. I detta förslag bibehöllos de 1919 och 1920 fastslagna huvudprinciperna för dyrtidstilläggens beräkning. De ändringar av tidigare bestämmelser i ämnet,

som förslaget innefattade, avsågo i huvudsak dels en allmän nedsättning av dyrtidstilläggen genom sänkning av grundtalet, dels därjämte en särskild reduktion för icke-familjeförsörjare; och erhöll i samband härmed begreppet familjeförsörjare en något ändrad bestämning. Riksdagen vidtog emellertid ännu en nedsättning, avseende befattningshavare vid de ämbetsverk och kårer, som erhållit ny definitiv löneroglering, nämligen förutom de affärsdrivande verken statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. I sådant syfte ökades förberörda avdrag a grundtalet till 20 och sänktes det procenttal av lönen, varå dyrtidstillägg fick beräknas, till 80. Efter motsvarande grunder reglerades likaledes dyrtidstilläggen för befattningshavare vid armén och marinen, vilka erhöillo provisorisk löneroglering vid 1921 års riksdag. Riksdagen antog vidare ändrade bestämmelser rörande dyrtidstillägg under tjänstledighet för sjukdom, gående ut på att dyrtidstillägg under sådan tjänstledighet skulle utgå endast å den verkliga uppburna avlöningen.

Vid 1922 års riksdag genomfördes en del smärre ändringar i vissa detaljbestämmelser rörande dyrtidstilläggen. Därjämte vidtogs en modifikation i avseende å sättet för fastställandet av grundtalet i syfte att underlätta arbetet med dyrtidstilläggens uträknande m. m.

Till 1923 års riksdag framlade Kungl. Maj:t i fråga om dyrtidstilläggen ett förslag, som innebar en fullständig omläggning av reglerna för dyrtidstilläggens utgående. Enligt förslaget skulle dyrtidstilläggen för olika stora avlöningar utgå efter ett och samma procenttal, dock att dyrtidstillägg ej skulle utgå å högre belopp än 650 kronor i månaden för oreglerad och 800 kronor i månaden för reglerad avlöning. Beträffande befattningshavare med oreglerad avlöning skulle dyrtidstilläggen beräknas efter ett procenttal, motsvarande hälften av talet för levnadskostnadsökningen. Vid en indexställning av 175 skulle alltså, med iakttagande av föreskriven avrundning, procenttalet vara 37. För befattningshavare vid nyreglerade verk skulle dyrtidstillägget utgå efter ett med 18 enheter minskat procenttal. Vid en indexställning av 175 skulle alltså procenttalet vara 19. Förhöjning på grund av försörjningsplikt skulle enligt förslaget tillkomma allenast dem, som hade minderåriga barn att försörja; och skulle för dessa dyrtidstillägget ökas med en tiondel av vad eljest skolat utgå. Däremot skulle dyrtidstillägget nedsättas med en tiondel för befattningshavare under 25 år utan försörjningsplikt, som här avses. — I Kungl. Maj:ts förslag vidtog riksdagen allenast den ändringen, att den föreslagna procentuella förhöjningen av dyrtidstillägget för barnförsörjare utbyttes mot fasta barntillägg, vilka skulle utgå vid de reglerade verken med 4 kronor och vid de oreglerade verken med 5 kronor för månad och barn under 16 års ålder.

Kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst utfärdades den 15 juni 1923 (nr 265). Beträffande diplomatiska och konsulära tjänstemän utfärdades samma dag i enlighet med

riksdagens beslut särskild kungörelse angående grunderna för dyrtidstillägget (nr 277). Vad angår fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl. utfärdades likaledes samma dag kungörelse angående dyrtidstillägg åt nämnda personal (nr 200). Samtliga ifrågavarande kungörelser gälla från och med den 1 juli 1923 tillsvidare utan någon viss tidsbegränsning.

Inkomna
framställ-
ningar.

I detta sammanhang, och innan jag går att närmare beröra frågan om de bestämmelser, som enligt mitt förmenande efter den 30 juni 1924 böra bliva gällande i fråga om dyrtidstillägg till statens befattningshavare, ber jag få omnämna, att Sveriges statstjänstemannanämnd i skrivelse den 26 november 1923 gjort framställning, i syfte att dyrtidstilläggen måtte fortfarande få utgå efter samma grunder som för närvarande, dock att dyrtidstillägg måtte få beräknas å avlöning intill 1,250 kronor per månad för befattningshavare vid nyreglerat verk samt intill 1,000 kronor för övriga befattningshavare. Hemställan om oförändrade grunder för dyrtidstilläggens utgående har jämväl framförts av trafiktjänstemännens riksförbund i skrivelse den 2 december 1923. Å andra sidan hava styrelserna för statstjänarnas centralorganisation i skrivelse den 12 november 1923 och för svenska järnvägsmannaförbundet i skrivelse den 19 december 1923 hemställt, att de lägst avlönade befattningshavarna måtte vid dyrtidstilläggens fastställande bättre tillgodoses än enligt nu gällande grunder. Förstnämnda styrelse har därjämte yrkat, att den bestämmelse, som föreskriver minskning med 10 procent av dyrtidstillägget för befattningshavare under 25 år, måtte bortfalla. Beträffande vissa detaljbestämmelser i den nuvarande allmänna kungörelsen hava framställningar gjorts av styrelsen för läroverkslärarnas riksförbund ävensom av kamreraren hos direktionen för Stockholms stads undervisningsverk.

Nya grunder
för dyrtids-
tilläggen.

På sätt redan nämnts har man genom beslut vid 1923 års riksdag nått fram till i stort sett mot avlöningarna proportionella dyrtidstillägg. Härigenom hava bestämmelserna för dyrtidstilläggen vunnit i enkelhet, och arbetet med dyrtidstilläggens bestämmande och utbetalande har avsevärt minskats. Enligt min mening är för övrigt ett system med proportionella dyrtidstillägg under nuvarande förhållanden det principiellt riktiga. I enlighet med denna min uppfattning har jag ock haft under övervägande att föreslå vissa ändringar i gällande huvudgrunder för dyrtidstilläggen i syfte att giva större utrymme åt ett sådant system. Då man kan utgå från att de vid lönerogleringarna fastställda lönerna borde vara riktigt avvägda gent emot varandra, har det nämligen synts mig under nuvarande förhållanden saknas giltig anledning till de modifikationer i systemet, som för närvarande gälla. Jag har alltså övervägt dels ett borttagande av maximibegränsningen för dyrtidstilläggen eller i varje fall en höjning av berörda maximum, dels ock ett upphävande av den särskilda begränsningen av dyrtidstillägget för befattningshavare under 25 år och utan försörjningsplikt. Då det emellertid nu befunnits nödvändigt att av statsfinansiella skäl vidtaga en allmän

nedsättning av dyrtidstilläggen, har det ansetts tillbörligt, att denna nedsättning drabbar samtliga befattningshavare i huvudsakligen lika mån; och har jag av denna anledning stannat vid att ej föreslå någon ändring i de av mig nu berörda avseenden.

Vad angår huvudgrunderna för dyrtidstilläggen vill jag emellertid ifrågasätta viss jämkning i annat hänseende. Enligt gällande grunder fastställas de procenttal, efter vilka dyrtidstilläggen utgå, med ledning av det vid varje kvartalsskifte uträknade talet för levnadskostnadsökningen. Följaktligen kunna dessa procenttal förskjutas under årets olika kvartal. Sedan numera levnadskostnaderna i avsevärd mån stabiliserats, hava växlingarna i indextalen för levnadskostnaderna endast medfört obetydliga variationer i dyrtidstilläggen. Indextalen hava under 1923 års särskilda kvartal utgjort 183, 177, 174 och 177. Indexens ställning den 1 januari 1924 väntas hålla sig omkring sistnämnda siffra. Under angivna omständigheter synes tiden vara inne att låta dyrtidstilläggen utgå efter fasta, för hela budgetåret gällande procenttal, vilka procenttal böra fastställas med ledning av den för budgetåret väntade genomsnittliga indexställningen. En dylik anordning torde medföra fördelar för såväl staten som den enskilde befattningshavaren. Kostnaderna för dyrtidstilläggen fastläsas, och uträknandet av de till de enskilda befattningshavarna utgående dyrtidstilläggen förenklas högst avsevärt. De fasta procenttalen medföra för den enskilde befattningshavaren möjlighet att för hela budgetåret överskåda sina inkomstförhållanden.

Vidkommande härefter dyrtidstilläggens storlek vill jag till en början erinra, att desamma icke under någon period hittills i förhållande till avlöningarna motsvarat full kompensation för den inträdda prisstegringen. Kompensationsgradens utveckling under skilda tider och för olika grupper av befattningshavare har framför allt varit beroende av de medelsbelopp, som ansetts kunna ställas till förfogande för ändamålet. Vid den omläggning av grunderna för dyrtidstilläggen, vilken — såsom förut angivits — genomfördes vid 1923 års riksdag, nödgades man på grund av statsfinansiella skäl i avsevärd grad begränsa kostnaderna för dyrtidstilläggen.

Jämväl då det nu gäller att bestämma grunderna för dyrtidstilläggen, måste hänsyn tagas till den begränsade medelstillgången. I det förslag till riksstat, som senare i dag kommer att föreläggas Kungl. Maj:t, hava med hänsyn till de inkomster, som för statsregleringen stå till förfogande, långt gående begränsningar av utgifterna vidtagits. Även i fråga om dyrtidstilläggen har en nedsättning befunnits erforderlig. Nedsättningen har synts mig böra begränsas till de procentuella tilläggen. Någon ändring av de fasta barntilläggen har jag sålunda ej ansett mig böra föreslå.

Den erforderliga nedsättningen av dyrtidstilläggen synes böra så genomföras, att den sammanlagda inkomsten av lön och dyrtidstillägg enligt gällande grunder, med bortseende dock från barntilläggen, avkortas i ungefär samma proportion för befattningshavare vid oreglerade och reglerade verk.

Med iakttagande härav och för vinnande av den nödvändiga kostnadsminskningen böra de fasta procenttalen för dyrtidstilläggen, enligt vad en närmare kalkyl ger vid handen, fastställas till 33 för befattningshavare vid oreglerade verk och till 16 för befattningshavare vid reglerade verk.

Vid dyrtidstilläggens beräkning för budgetåret 1923—1924 utgick man från en medelindex om 175, ett antagande, som, såvitt nu kan bedömas, i stort sett synes vara riktigt. Beträffande budgetåret 1924—1925 har man, på sätt jag senare i dag får tillfälle närmare utveckla, varit hänvisad att kalkylera med i stort sett samma prisnivå som den nu gällande.

I jämförelse med de procenttal, som vid levnadskostnadsindex 175 skulle erhållas enligt gällande grunder, nämligen 37 för befattningshavare vid oreglerade verk och 19 för övriga befattningshavare, innebära de föreslagna fasta procenttalen för dyrtidstilläggen en nedsättning av 4 resp. 3 enheter. För befattningshavare utan försörjningsplikt minskas härigenom själva dyrtidstilläggen med omkring 11 procent vid oreglerade verk och omkring 16 procent vid nyreglerade verk. I förhållande till den sammanlagda inkomsten av lön och dyrtidstillägg uppgår nedsättningen för båda grupperna till mindre än 3 procent.

För att erhålla en konkret bild av förslagets verkningar hava i efterföljande tabell för ett antal befattningshavare angivits dels grundlönerna år 1914 och för närvarande, dels dyrtidstilläggen enligt nuvarande och enligt föreslagna grunder samt den ur de ändrade grunderna framgångna nedsättningen av dyrtidstilläggen, dels slutligen den sammanlagda inkomsten (lön + dyrtidstillägg) och dennas storlek i procent av 1914 års lön (löneindex). Tabellen, som är sammanställd i anslutning till de vid 1923 års proposition (nr 2) med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. fogade tabeller, upptager endast ett fåtal befattningar. Med ledning av i sistnämnda tabeller meddelade siffermaterial kunna emellertid motsvarande uppgifter utan svårighet erhållas för samtliga de befattningshavare, som redovisas i fjolårets proposition.

Avlöningar och dyrtidstillägg per år enligt nu gällande och föreslagna grunder.

Befattningshavare över 25 år och utan barn. Begynnelselöner. Levnadskostnadsindex 175.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Ortsgrupp	L ö n		Dyrtidstillägg ¹			Lön + dyrtidstillägg			
		År 1914	Nu	enligt nuva- rande grun- der	enligt före- slagna grun- der	Ned- sätt- ning	enligt nuvaran- de grunder		enligt före- slagna grunder	
							kr.	kr.	kr.	kr.
								löne- index (lönen enligt kol. 3 = 100)		löne- index (lönen enligt kol. 3 = 100)
<i>Nyreglerade verk.</i>										
Generaldirektör ...	Dyraste ort	11,000	17,040	1,824	1,536	288	18,864	171	18,576	169
Byråchef	» »	8,100	10,500	1,824	1,536	288	12,324	152	12,036	149
Sekreterare	» »	5,800	7,668	1,457	1,227	230	9,125	157	8,895	153
Notarie	» »	4,000	6,420	1,220	1,027	193	7,640	191	7,447	186
Postexpeditör	Dyraste »	2,530	4,350	827	696	131	5,177	205	5,046	199
»	Billigaste »	2,200	3,450	656	552	104	4,106	187	4,002	182
Lokomotivförare... ..	Dyraste »	1,860	3,672	698	588	110	4,370	235	4,260	229
»	Billigaste »	1,560	2,880	547	461	86	3,427	220	3,341	214
Konduktör	Dyraste »	1,440	2,988	568	478	90	3,556	247	3,466	241
»	Billigaste »	1,200	2,340	445	374	71	2,785	232	2,714	226
Stationskarl	Dyraste »	1,356	2,520	479	403	76	2,999	221	2,923	216
»	Billigaste »	1,128	1,980	376	317	59	2,356	209	2,297	204
Telegrafist										
» (kvinnlig)	Dyraste »	1,449	3,204	609	513	96	3,813	263	3,717	257
»	Billigaste »	1,260	2,700	513	432	81	3,213	255	3,132	249
Rikstelefonist										
» (kvinnlig)	Dyraste »	1,104	2,574	489	412	77	3,063	277	2,986	270
»	Billigaste »	960	2,160	410	346	64	2,570	268	2,506	261
Kontorsbiträde										
» (kvinnligt)	Dyraste »	1,200	2,160	410	346	64	2,570	214	2,506	209
»	Billigaste »	1,050	1,800	342	288	54	2,142	204	2,088	199
<i>Oreglerade verk.</i>										
Landshövding	Dyraste ort	13,000	15,000	2,886	2,574	312	17,886	138	17,574	135
Byråchef	» »	8,100	9,100	2,886	2,574	312	11,986	148	11,674	144
Sekreterare	» »	5,800	6,800	2,516	2,244	272	9,316	161	9,044	156
Notarie	» »	4,000	4,900	1,813	1,617	196	6,713	168	6,517	163
Vaktmästare	Dyraste »	1,200	1,900	703	627	76	2,603	217	2,527	211
»	Billigaste »	1,050	1,550	573	511	62	2,123	202	2,061	196
Skrivbiträde										
» (kvinnligt)	Dyraste »	1,200	1,600	592	528	64	2,192	183	2,128	177
»	Billigaste »	1,050	1,400	518	462	56	1,918	183	1,862	177

¹ Dyrtidstilläggen äro beräknade utan hänsyn till i § 3 sista stycket av gällande kungörelse i ämnet föreskrivna avrundningar.

Av tabellen framgår, att den föreslagna nedsättningen av dyrtidstilläggen begränsats till relativt små belopp. I jämförelse med de år 1914 utgående avlöningarna representerar också summan av lön och dyrtidstillägg även efter dyrtidstilläggens nedsättning en procentuell ökning, som tack vare tillfälliga och definitiva lönereregleringar ofta nog — för de lägsta befattningshavarna i regel — mer än täcker levnadskostnadsstegringen. Även om man utgår från att 1914 års löner hänföra sig till 1905 års prisnivå och jämförelsen sålunda skall göras icke med prisstegringen sedan år 1914 (75 procent) utan med prisstegringen sedan år 1905 (omkring 100 procent), visar det sig, att en stor del av de lägre befattningshavarna enligt förslaget fortfarande skulle erhålla full kompensation för prisstegringen. Vad åter angår högre befattningshavare är kompensationen för prisstegringen såväl vid nuvarande som föreslagna grunder för dyrtidstilläggen mer eller mindre ofullständig.

Vid jämförelser mellan den sammanlagda löneinkomsten år 1914 och för närvarande må emellertid beaktas, att genomförda lönereregleringar för åtskilliga av befattningshavarna avsett att innebära icke blott ersättning för penningvärdets fall utan även en uppflyttning i högre löneställning än den förutvarande.

Vad angår de ändringar i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, som för genomförande av nu föreslagna jämkningar beträffande grunderna för dyrtidstilläggen måste vidtagas, begränsas desamma till §§ 2, 3 och 4.

Med införande av fasta procenttal bliva föreskrifterna i § 2 rörande uträknandet och fastställandet av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, onödiga. Hela denna paragraf kan följaktligen utgå.

I §§ 3 och 4 erfordras den ändring, att de fasta procenttal, varigenom dyrtidstilläggets storlek i förhållande till avlöningen fastställs, direkt utsätts.

Jag ber i detta sammanhang få omnämna, att de av mig föreslagna jämkningar i grunderna för dyrtidstilläggen icke påkallar någon ändring av förberörda kungörelse den 15 juni 1923 angående dyrtidstillägg åt diplomatiska och konsulära befattningshavare.

Vad angår dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl. kommer chefen för försvarsdepartementet att senare i dag framlägga förslag.

Detaljbestämmelser.

Beträffande detaljerna i den nuvarande kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst torde böra omnämnas det förslag, som framställts av kamreraren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk och som hänför sig till reglerna för dyrtidstilläggens avrundning i fall, som avses i § 8. I andra stycket av nämnda paragraf föreskrives, dels att dyrtidstillägg för befattnings-

havare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, ej utgår å i de särskilda avlöningsbeloppen ingående öretal, som överskjuter fullt krontal, dels ock att vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt krontal bortfaller. Den föreslagna ändringen avser, att sistnämnda bestämmelse om det beräknade dyrtidstilläggets avrundning skall gälla för varje särskilt avlöningsbelopp. En dylik ändring skulle emellertid komma att stå i strid med stadgandet i första stycket av samma paragraf, enligt vilket dyrtidstillägg i här avsedda fall skall beräknas icke å de särskilda avlöningsbeloppen utan å de sammanlagda avlöningsförmånerna. Och någon ändring av detta stadgande, som är påkallat av bestämmelserna om dyrtidstilläggets maximering, synes mig ej vara av förhållandena betingad. Med hänsyn härtill kan jag ej biträda förslaget om ändrade bestämmelser för dyrtidstilläggets avrundning i här avsett fall.

Ett av bemälda kamrerare framställt förslag beträffande det s. k. barnstillägget, i syfte att detta för del av månad skulle på visst sätt avrundas till helt krontal, synes mig ej heller vara av den betydelse, att ändring bör äga rum.

I förberörda framställning av styrelsen för läroverkslärarnas riksförbund har föreslagits, att lärarna vid de allmänna läroverken måtte erhålla dyrtidstillägg å högst 600 kronor under månaderna januari, juni, augusti och december, å högst 700 kronor under månaderna februari, mars, april, maj, september, oktober och november samt å högst 500 kronor under juli månad. Förslaget är föranlett därav, att avlöning till läroverkslärarna — liksom för övrigt till vissa andra lärare — utgår med olika belopp under olika delar av året och att på grund härav nuvarande maximibestämmelser kunna medföra, att dyrtidstillägget utgår med lägre sammanlagt belopp än om avlöningen vore jämt fördelad över hela året. Då emellertid motsvarande ojämnheter, om ock i mindre omfattning, kunna inträffa jämväl för andra befattningshavare, synes det ej vara lämpligt att införa undantagsbestämmelser, som skulle avse allenast läroverkslärarna och vissa med dem jämförliga lärare vid andra undervisningsanstalter. Med hänsyn härtill och då ett allmänt avhjälpande av här påtalade orättvisor knappast låter sig göra utan slopande av maximibestämmelserna eller en avsevärd höjning av nuvarande maximibelopp, har jag ansett mig ej böra tillstyrka den av läroverkslärarnas riksförbund föreslagna ändringen.

Vad angår kostnaderna för dyrtidstilläggen torde senare i dag närmare förslag komma att föreläggas Kungl. Maj:t och erforderliga anslag föreslås till upptagande å riksstaten för budgetåret 1924—1925. I förevarande sammanhang vill jag allenast meddela följande sammanställning rörande kostnaderna för dyrtidstilläggen under budgetåret 1924—1925, dels enligt nuvarande grunder vid en antagen indexställning av 175, dels enligt föreslagna grunder (miljoner kronor).

Kostnadsfrågan.

	Beräknade kostnader under budgetåret 1924—1925		
	Enligt nuvarande grunder	Enligt föreslagna grunder	Besparing
A. Dyrtidstillägg vid affärsverken.			
1. Befattningshavare	28,2	24,1	4,1
2. Pensionärer	3,8	3,4	0,4
Summa	32,0	27,5	4,5
B. Dyrtidstillägg i övrigt.			
1. Allmänna dyrtidstilläggsanslagen å huvudtitlarna II—X	29,5	25,6	3,9
2. Statsunderstödda undervisningsanstalter	22,4	20,2	2,2
3. Mynt- och justeringsverket m. fl. verk	0,3	0,2	0,1
4. Övriga dyrtidstilläggsanslag å huvudtitlarna II—X	1,5	1,0	0,5
5. F. d. befattningshavare samt änkor och barn m. fl.	9,5	8,7	0,8
6. Pensionerade båtsmän m. fl.	1,3	1,3	—
Summa	64,5	57,0	7,5
Tillsammans	96,5	84,5	12,0

På sätt hittills skett torde vid de affärsdrivande verken samt flottans pensionskassa och statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. dyrtidstilläggen böra utgå av de medel, av vilka omkostnaderna för vederbörande verk och institutioner i övrigt bestridas.

I detta sammanhang ber jag få framhålla, att viss omläggning av sättet för bestridande av kostnaderna för de i arbetslönerna vid arméns och marinens verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar ingående dyrtidstillägg torde böra genomföras från och med budgetåret 1924—1925. Denna omläggning skulle innebära, att sagda kostnader enligt riksdagens uttalade önskan skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag i stället för, såsom nu sker, från fjärde huvudtitelns anslag till dyrtidstillägg. Enligt vad jag inhämtat kommer chefen för försvarsdepartementet att senare i dag föreslå härav påkallad omräkning av förstnämnda anslag. I förevarande sammanhang torde böra begäras riksdagens medgivande, att berörda kostnader må bestridas av vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett inom departementet utarbetat förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (bilaga A) samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- dels* antaga sagda förslag till kungörelse;
- dels* ock besluta,

att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, flottans pensionskassa samt statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. dyrtidstilllägg för budgetåret 1924—1925 skall utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas,

samt att, där arbetslönerna vid arméns och marinens verkstäder och fabriker m. fl. anläggningar äro uppdelade i grundlöner och dyrtidstilllägg, kostnaderna för dyrtidstilläggen skola bestridas från vederbörande underhålls- eller anskaffningsanslag.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avläsa till riksdagen.

Ur protokollet:
Birger Looström.

Bilaga A.

Förslag
till
Kungörelse

angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Häri genom förordnas, att § 2 i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skall upphöra att gälla samt att §§ 3 och 4 i samma kungörelse skola i nedan intagna delar hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

Där annorlunda icke är i § 4 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget med 33 procent av den för månad uppburna avlöningen; dock att

dels beträffande — — — krontal bortfaller.

§ 4.

Mom. 1. Till befattningshavare — — — iakttagande därav, att det procenttal, efter vilket dyrtidstillägget skall utgå, utgör 16, att det belopp, — — — angivna belopp.

Mom. 2. Därest för — — — sagda övergångsbestämmelser.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1924.